यासक्तभ्ये २माषपर्णी ३धूमपत्रायाञ्च स्त्री राजनि०।

सुलोचन पुं स्त्री० सुष्ठु लोचनमस्य ।१ऽहारिणे राजनि० स्त्रियां ङीष् । २सुन्दरनेत्रयुक्ते त्रि० स्त्रियां बहुव्रीहित्वात् टाप् ।

सुलोमशा स्त्री सुलोमानि सन्त्यस्याः श । काकजङ्घायाञ्च राजनि० । २सुलोमयुक्ते त्रि० ।

सुलोमा स्त्री सुष्ठु लोमान्यस्याः टाप् । १ताम्रवल्लयाम् २मांसच्छदायाञ्च राजनि० ।

सुलोहक न० प्रा०स० । पित्तले हेमच० ।

सुलोहिता स्त्री प्रा०स० । १अग्निजिह्वायाञ्च शब्दमा० २सुरक्तवर्णे पु० शब्दति त्रि० स्त्रियां ङीष् तस्य नत्व ।

सुवक्त्र पु०सुष्ठु वक्त्रं सेवनात् यस्मात् ।१वनवर्ष्याम् राजनि० ६ब०।२सुन्दराननयुक्ते त्रि०। प्रा०स०। ३सुन्दरे मुखे न०

सुवचन न० सु+वच-भावे ल्युट् । १सुप्रलापे शोभनोक्तौ अमरः । सूच्यतेऽसौ सु+वच-कर्मणि ल्युट् ङीष् । २शुभसूचन्याम् देवीभेदे स्त्री । [सुन्दरवचने न०।

सुवचस् त्रि० सुष्ठु वचोऽस्य । १वाग्मिनि जटा० । प्रा०स०।

सुवन पु० सु-क्यु । १सूर्ये २वह्नौ च उणादिको० प्रा०स० । ३रम्ये वने न० । [क्षारे राजनि०।

सुवर्चक पु० सुष्ठु वर्चयति सु+वर्च-णिच्-ण्वुल् । सर्जिका-

सुवर्चला स्त्री सुष्ठु वर्चयति सु+वर्च-णिच-कन्च् । १सूर्यभार्यायाम् त्रिका० । २शतपत्राम् रत्नमा० । ३आदित्यभक्तायां ४ब्राह्म्याञ्च राजनि० । अच् । सुवर्च देशभेदे पु०

सुवर्चिक पु० सुवर्चः देशभेदः अस्त्यस्याकारत्वेन ठन् । १सर्जिकाक्षारे २शतकायां स्त्री राजनि० ।

सुवर्चिन् पु० सु+वर्च-णिच्-णिनि । सर्जिकाक्षारे राजनि०

सुवर्ण न० सुष्ठु वर्णोऽस्य । १स्वनामख्याते धातुभेदे अमरः २हरिचन्दने मेदि० ३स्वर्णगैरिके रत्नमा० ४धने हेमच० ५नागकेसरे राजनि० । "कर्षं सुवर्णस्य सुवर्णसंज्ञम्" इत्युक्ते कर्षमिते ६काञ्चने पु०क्ली०। ७यज्ञभेदे ८धुस्तूरे ९कृष्णगुरुणी च पु० राजनि० । सुष्ठु वर्णो रूपमक्षरं वाच्य । १०सुरूपे ११सुन्दराक्षरयुक्ते च त्रि० । "न सुवर्णमयी तनुः परं भवतु वागपि तावकी तथा" नैष० । १२कर्षपरिमाणे वैद्यक० ।

अग्निरेतस् शब्दे ९९ पृ० जनकशब्दे च १६४४ पृ० सुवर्णधातूत्पत्तिगुणादिकं दृश्यम् ।

तस्य शोधनमारणप्रकारादिकं भावप्र० उक्तं यथा "तत्र मारणाय योग्यं सुवर्णमाह "दाहे रक्तं सितं छेदे स्निग्धे कदलीपत्रम् । तारगुल्लोत्थितं स्निग्धं कोमलं गुरु हेम यत्" (यत् उत्तमम्) "छेदे तु कठिनं रूक्षं विवर्णं समलं दलम् । दाहे छेदेऽसितं श्वेतं कणे त्याज्यं स्फुटं मतम् । दलं (दोयत) इति लोके स्फुटं यद् घनाहतं स्फुटति । शोधनविधिः "पत्रीकृतपत्राणि हेम्नो वह्नौ प्रतापयेत् । निर्वापयेत् तप्ततप्तानि तैले तक्रे च काञ्जिके । गोमूत्रे च कुलत्थानां कषाये तु त्रिधा त्रिधा । एवं हेम्नः परेषाञ्च धातूनां शोधनं भवेत्" । अथाशुद्धस्य दोषः "बलं वर्णं हरते नराणां रोगप्रदं पोषयतीह काये । अशोध्यकार्येव सदा सुवर्णमशुद्धमेतन्मरणस्य कुर्यात् । सुवर्णस्य मारणविधिः "सुवर्णस्य द्विगुणं सूतमस्त्रेण सह मर्दयेत् । तद्गोलकसमं गन्धं निदध्यादधरोत्तरम्" । सुवर्णस्य अतितनूकृतपत्रस्य । गन्धम् गन्धकचूर्णम् । "गोलकस्य ततो रुद्ध्वा शरावद्वयसंपुटे । स्निग्धदुग्धोपलैर्दद्यात् पुटान्येव चतुर्दश । निरुत्थं जायते भस्म गन्धो देयः पुनः पुनः" । रुद्ध्वा सर्वस्तु कुट्टितचिञ्चाक्षुद्रिकया वनोपलः (गोघठाः इति लोके) निरुत्थं यत् पुनर्न जीवति । अथान्यप्रकारः "काञ्चने गलिते गन्धं षोडशांशेन निःक्षिपेत् । चूर्णयित्वा तथा स्त्रेण दृढ़ा कृत्वा तु गोलकम् । गोलकेन समं गन्धं दत्त्वा चैवाधरोत्तरम् । शरावसंपुटे धृत्वा पुटेत्रिंशद् वनोपलैः । एवं सप्तपुटैर्हेम निरुत्थं भस्म जायते" । अत्रापि पूर्ववद्गन्धः । अन्यच्च "काञ्चनारस्वैर्द्वा समसूतकगन्धयोः । कज्जलीं हेमपत्राणि लेपयेत् समया तया" । समया हेमपत्र समया "काञ्चनारत्वचः कल्कैर्मूषायुग्मं प्रकल्पयेत् । धृत्वा तत्रैकसम्पुटे गोलं सन्मूषासम्पुटे च तत् । निधाय सन्निरोधञ्च कृत्वा संशोष्य गोलकम् । वह्निं चतुरतरं कुर्यादेवं दत्त्वा पुटत्रयम् । निरुत्थं जायते भस्म सर्वकर्मसु योजयेत् । काञ्चनारप्रकारेण बाङ्गली इति काञ्चनम् । बाङ्गली (करिहारी) "ज्वालासखी तथा हन्यात् तथा हन्ति मनःशिला । शिलासिन्दूरयोश्चूर्णं समयोरर्कदुग्धकैः । सप्तधा भावनात् दद्याच्छोषयेच्च पुनः पुनः । ततस्तु गलिते हेम्नि कल्कोऽयं दीयते समः । पुनर्भेदितितरां यथा कल्को विलीयते । एवं वेलात्रयं दद्यात् कल्कं हेमस्तिभवेत्" । एवं मारितस्य सुवर्णस्य गुणाः "सुवर्णं शीतलं हृद्यं बल्यं गुरु रसायनम् । स्वादु तिक्तं च तुवरं पाके च स्वादु पिच्छिलम् । पवित्रं हृद्यं नेत्रं मेधास्मृतिमतिप्रदम् । हृद्यमायुष्करं कान्तिवाग्विशुद्धिस्थिरत्वकृत् । विषद्वयक्षयोन्मादक्षितदोष-